

cristian petre

Ceas de seară

Ceas de seară,
castanele ochilor
pe nimic nu mai luncă,

despește în ele
puterea soarelui de peste zi
ca drojdia caldă a gândurilor:
azi ce drum m-a privit,
minef...

Vei ajunge, vei ajunge!
Fără blindul scou
vinul ar fi a smoolă
și o lupoaică noaptea
cu inima de pișcă.

Mării, ca unei iubite

Mării, ca unei iubite
nu-i poți șopti infingurat
cuvinte de dragoste:
primele valuri și le sorb
și le strivesc într-o clipă
fără milă, ca pe bieți nuferi.
Deaparte, prea departe-i
urechea calmă, sîdefată
a mării pentru care suferi.
Mării, ca unei iubite
triluri nu-i poți închina
mustește cerul de păsări
vinată e gura ta.
Îți pui pieptul a semn
pe-a valului secure mirată:
aici s-a făcut sufletul tău
o barcă albă care înoată.

Idia stăniloae

Jocul de-a fericirea

O, jocul acela minunat,
atit de repede, atit de repede l-am uitat
Mingea aceea, nici colorată, nici albă
a pierit în vînt, floare de nalbă,
fulg săltăreț, oglindă străvezie,
unde s-a dus de-a rămas în locu-i pustie?
Zăpadă ușoară de primăvară
oare te vei întoarce iar?
Să te culeg din ierburii, atom de rouă,
să-ți simt miresma de pită nouă,
să te port în palmă, gîză jucăușă,
să scormonesc după tine-n cenușe,
să mă-ncălesc lingă flacăra-ți vie
să zburăm peste-a gravitației împărăție
împreună, unde soarele răsare și apune,
unde vorba n-ncetează a se spune,
unde soarele apune și răsare,
unde cuvintul lace de-atita mirare,
unde izvoarele vieții și morții se întîlnesc.
Nu te pot păstra dacă nu te dăruiesc.

Ce mai rămîne

Tot sfredelind pe tăcute în litere
tot adunind, despărțind, biciuind
rînduri, convoie, perechi,
litere-n șiruri, mereu
literele trebuie să-nainteze în șiruri.
Sclavi vlăguți pe cărări în nisipuri
urme, cadavre de iei.
— Ce mai rămîne cînd iei din albastru
albastru —
Litere șiruri căutînd negăsiind
albă inconsistență opacă
— mare de nori sau hotar
între răsuflet și împietrire tăcută
între căldură și ce mai rămîne
cînd nu mai rămîne nimic.

ion rușet

Înfiorare

Ai deschis cartea la bănuială tirzie între
pămînt și cer;
Soarele și-a tăiat în zi o fereastră blindă.
În aer cuvintul doarme ca un străjer
Peste care greierii, apele, toamnele, cîntă.

Logica firului de nimic s-a retras într-un
potop
De spasmi și incremeniri rotunde;
Trandafirul alb descîntă un bob
Nevăzut, să pot muta un cîntec,

Să fac un pește, un șarpe, o vioară,
În cerc să te prînd, în foc să te rup;
Ninsărea ne scaldă, ne înfloară;
Ești numai suflet; și ning; și sint numai trup...

Oglinzi

Sălbăticia s-a baltit peste fărîna.
Apele spun cîntecul păsării fără trup.
Nici-un miel minunea corințelor nu-și amină.
Floare roșie, cum să te rup?

Din coastă ai crescut, cu sînge te aprinzi
Rădăcina lacomă apasă.
Speriată tremuri în oglinzi
Ca un foșnet de greier într-un ascuțit
de coastă.

Strîns între hăuri, te pierd.
Dintr-o părere crește o unghie.
Degetul arată în deșert,
Brațul învață să înjunghie.

Dar iată, vine pasărea, vai,
Unde sint: mîslinul, fîmful, muntele,
aproapele,

Spre care cerul cu alai
De stele a nunit cu apele?

Dublă

Pășesc visător disperat pe falnice coridoare.
Privesc un plop. În sămință cartea plînge.
Ochii s-au uscat pe zări de așteptare.
Nisipul cu scamă curge în sînge.

Tălpile tale poartă graba spinilor. Urma
e grea.
Somnul peste pragul necălcăt ne desparte.
Te-ai dus ca fulgul de nea
Înger, prigonit din carte.

Trecerea ta a incremenit aici
În bobul vestind drumul neumbat. Bote?
Nu țipăm, adormim pe furnici
Despărțiiți de aceeași singurătate.

În zori ca o ginganie cenușie mă strecur
împrăștiat în univers;
Recidiviții roși de boli căldătoresc spre moarte,
Mina ta a frînt piinea să sature o ruină
în mers;
Și piinea sporește în mina care o împarte.

dumitru pricop

Roua numelui

Doar roua numelui — zidire
din veac în veac tot mai subțire

prin lutul putred de picioare
dînd viață clipei trecătoare

ajungă vîrsta-n somn — să știe
ce este șoimu-n colivie

ce-i larna aripel în plase
de borangic sau de mătase

în locul frunzel ger în trup
cînd șerpilii lui te rup

femeile cu sînii cruzi
cînd nu-i ascuțiți și nu-i auzi

și se dărimă în păcat
alturlor lor îndurerat

atunci să cadă roua-n nume
cu toată dragostea de lume.

Sic cogito

E poate numai umbra ta, cludată,
căzînd înalt pe stelele pustii...

pierdut în tei și din putea vreedată
să înțeleg pădurea din copiii?

În toamnă vîrsta prînde gust amar
iar visele aștern pe aripi bruma...

atunci, se pare, ingerii răsar
din neființă să ne fure huma

așa de caldă se păstrează oare
culoarea ei de lut și de păcat?!

mai știu să cred, de-aceea nu mă doare
că și în strigăt chiar sint înșelat

Olimpul, vai, e o unealtă
atit de nestatornică-n idei

încît îngroapă meșterii în dalță
iar zeli lor copilii devin atei...

tiberiu dăioni

Ars poetica

Nu mai iubind mistuit poesia ca un ventriloc —
o, divină absență a gurii, o, cuvînt-necuvînt
biciuind
din tot trupul o limbă a paiațelor,
în Esperanto de carne
visînd la delirurile bachicelor extaze cînd
linia dansului
cuvînt era de foc, numai zguduît de vîntul
zeiței din Saïs —
pină la surzenia, pină la orbenie și mai apoi,
prin plasmă protoistorice, prin eonii ce crapă

sub apăsarea lichidă de trupul de ventriloc,
încordare a mustangilor, diluții pur sînge
ale corpului
cuvîntînd ațazic ca loana d'Arc în limbile
focului
mai mult decît juri academici, prelați
ai tocitei voroaie;
numai iubind mistuit poesia ca un ventriloc
reputîncios fi-va ochiul al treilea la răscolirea
cumplitelor, ucizătoarelor viziuni,
exteriorul-pieri-va, doar Neckarul sfînt
ne recheamă
la caliba orfică irumpînd din zăriștea
cosmică,
din Etna empedocliană, cuvinte cu mădular,
cuvinte de har, cuvinte demonice,
numai iubind mistuit poesia ca un ventriloc,
numai pe un drum al Damascului...

Tornada

Virte al lucrurilor toate,
maelstrămurii, haite turbate,
convulsii, tăioase tornade,
rămerite, vînt de cascade,
potop de simțuri, aorgic roi
de-aluviuni, mare, război
într-al apelor plutonic puls,
biciul Domnului în carne-ajuns,
cutremure, viscoliri, pirjol,
strigătul de luptă rostogol,
tunet în zăneștile orgii,
trupu-mi mortificat în stihii...

Falie

Această falie în aer insesizabil palpită,
superb tărîm în goluri între tăcere și cuvînt,
vid preaplin arzînd între două guri peceluite,
despicătură piezișă surprinsă între foc și vînt,
cum lunecă nespusă în plasmă de silfidă,
nod gordian pe care Filipidul extită să-i taie,
sunîndu-și și în amintire senzaula prezență

Frumoasă fără Cap, între vis și nevis văpaie,
hruba de cașmaturi, vaporosul colton,
ca o limbă scoasă între Savaot și Balzebuth,
limb pustiuilor peste-un cînic sofism monoton
în plasele-i furibunde ne va smulge nevăzut,
această falie ca o trupeșă banchiză
ne va incolăci la Ora stihnică mistuitoare,
această falie ireal de-adevărată ecluză
prin care intra-vom în al sepiilor tentaculor
nor...

adrian sehelbe

nadir de tristețe

aiți îmbrăcată de gală, de somn
de ce nu am trimite zăpezile acasă?

sub acest nadir de tristețe
îți las cuvintele-mi umile să te-nvețe:
piipiind... cu pleoape de zăpadă de-abia treze
să ne ignori pe toți, supurînd dulci ipoteze
„cum... oare... poate... dacă...
...memoria e o groapă...”
îndurerează-te sticlii, brațele cu buruleni
în jos îți lasă
din gura ta infometate ingere mulatre
să ne iasă
în cimpoaie cataleptice Madragor să te coasă
și lasă să ne spulberă încet membranele
vîntul prin casă
...abia atunci surdine australe vin să-ți tacă
moartea să te lumineze, crăiți, și ce dacă...?

ceva astral, necurat și bălai

am un cheag de sînge și căi lactee.
ceva astral necurat și bălai s-a petrecut
am fost lovit de o viziă de vis
atunci fug în pod și ronțai curcubeu...
se profetesc alerări de culori, bumitări
și scîntel
roze scînteie pe la culturi cu spaimă,
dis-de-dimeineață va fi un cer prusac
și vor obosi sunetele toate să mai sune...

un obraz luminos mă va căuta prelungindeni,
imi va promite gutul sîdelii și alte răspîși
ciurind va apăsa Tăciune pe apă...
tirziu va plînge oval și fratern în fîntine...

ocnași în redingote

să tăcem în mari clipe udate cu gîru.
ameții de miera, de zădărnica riposte.
și împușcați de fluturi cu blană
să ne ostracizăm în ocne pline de-un
limped prof.

și nimeni să nu ne caute nici unul din acei
prieteni băloși, careoiași de lipse.
să somnolăm în cereafurii largi de lapte
insensibili la fiere, jignire, prostie.

să sugem stele dulci, claviaturi fardate
ascetic și, doamne cit de tragic! ocnași
în redingote

cu viermi în buzunare
ocnași cu lanțuri, jobene, redingote
și pentru viață lipsiiți de orice chemare.

emilian nestor

Muguri

Mugurii în vremea asta schimbătoare,
invață să respire
în raza de Marie, caldă, mai roditoare,
fără umbră în pivrire.

Primăvara,
cu noi mișcări pe verticală —
larg,
zidim țara
spre culmile supramului catarg.

Constința noastră mereu trează,
călîtă-n viscol și furtună,
frîmțată-n singele vechilor dave,
pe gîla străbună
veghează.

Ea nu se teme,
ci urmează,
neclintit,
semețul drum de mari poeme.

Cetățile vechi

Cetățile vechi par mute, dar ajung miț,
cînd vorbesc de uragane și mame
prin ziduri și bătrîni,
care nu demonstrează, ci se adevăresc
la scara timpului fără sfîrșit.

Cetățile vechi trezesc dragostea fierbinte
de glie,
ele păstrează cenușa
străbună de eroi
ca și cimpurile de bălăți.

Aceasta, orice mamă, ține minte.

Cetățile vechi au uitat drumul înapoi
ca și oamenii bătrîni,
ele merg lent,
ele nu salută,
ele nu se scuză,
ele privesc înainte.

Voroneț

Tremură timidele speranțe
În sclipiri de stele și vînt
La azimut
Sixtina capelă a Moldovei
Săpată în carne
și gînd
Mă smulge din brațe
De gorn
Și încerc
În lumina lunii de argint
Cu ochii fascinați
Printre brazi
Sălbatec să alint
Chihpuț tău clar
Cu obrăjii calzi.

TEATRU ● TREI SPECTACOLE BRAȘOVENE

Mormîntul călărețului avar

● D. R. Popescu impresionează cu flexare
nou text dramatic. Există la el o capacitate,
dintre cele foarte rare, de a schimba mereu
sursa care emite tonul său personal. Spunem
aceasta, subliniem chiar, pentru că ar fi greșit
să se înțeleagă că plasăm dramaturgia sa într-o
conjunctură iconoclastă. Lucrările lui D. R. Po-
pescu sint repede recunoscute, fără a avea ne-
voie să întorci pagina cu autograful autorului.
Dar în același timp este pur și simplu fascinat
de vocatia nerepetării. Așa se face că drama-
turgul realizează de acum o operă inconfunda-
bilă, din păcate încă puțin cercetată scenic,
rezumată unor superficiali de priviri grăbite
să sublinieze rezolii.

„Mormîntul călărețului avar” vine din nou să
relieveze același teatru poetic, dar cu un accent în
plus pe inserția de tematică politică. O lucrare
amplică, cu numeroase tablouri purtînd titluri cu
voite bizareri, asociate în tehnica cu care ne-au
obisnuit romanțele sale. Este o rememorare
poematică a anilor marcați de cel-de-al doilea
război și a unei perioade postbelice întinsă de
mai bine de două decenii. Trimiterile directe
nu lipsesc, cum nu lipsesc nici scenele decupate
pele atent la adevărul istoric. Undeva, în Transil-
vania, o comunitate umană este violentată de
nedumeriri care tin de obiectivul curs al istoriei,
dar și confruntată cu confuzii extinse la
rang de leze inviolabile. Personaje multe, tiuiri
care compun un larg spectru de efemeride, ca
și valori viroase, trănice, rezistente ca însuși
pămîntul care le-a născut, în prim-plan, Maria,
eroină desrînsă perfect din teatru poetic, un
simbol nu atit luminos, cit mai detrabă o în-
truchinare a supraviețuirii prin similitude și
Intelecție. În imediata sa apropiere un
nebul, Ula, călă pedesăstă cu nebunia este ino-
centa! Și într-un semicerc de umbre tîni de
genul lui Gîluși Basca, reproducere ale mize-
riet umane, ale inconsistenței, ale abuzului
atroce.

Să-ți asumi răspunderea unui asemenea spec-
tacol, iată o actiune temerară, volumul de
muncă fiind mult mai intens decît ceea ce ve-
dem noi pe scenă. În spațiile acestui demers se
afă în fan cantitatea adevărată de lucru. Iar
cel îndreptățit să-l judece public pe rezizorul
Mircea Marin, autorul montării absolute de la
Teatrul dramatic din Brașov, au datoriat să în-
ceapă de la chiar textul însuși, ca document
literar. La lumina rambel au fost aduse doar o
parte din cele peste 180 de pagini ale lucrării.
Este, asadar, vorba de-o versiune anume. Re-
structurările au tinut cont să nu amputeze spiri-
tul operei, păstrîndu-i intactă frumusețea de
substanță și stilistică. Mircea Marin se reimpune
astfel ca un remarcabil arhitect, specta-
colul său — în scenografia optimă a lui Mihai
Mădăcuș — binemeritînd toate aprecierile noastre.
În cluda unor ruperi ale fluenței, în cluda
unor momente cam încifrate (sesizabile în special
în partea a doua a montării) creația scenică
împieteste sugestiv și cu strălucitor har poema-
ticul, cu sublinierea și referirea la eveniment,
muzica lui Dorin Liviu Zaharia nuanțînd bogă-
ția de sensuri.

Spatul puțin generos nu ne mai lasă loc să
numim pe toți interpretii care ar merita. De
aceea, ne oprim doar la Geta Grăni, consi-
stentă mască a Mariei și la Costache Babii care
a sugerat excelent pericolul celui care oricînd
își poate schimba „sutana”.

Ermil Rădulescu

Revizorii

● Teatrul lui Tudor Popescu s-a revărsat to-
rential pe scenele românești — în ultimele trei
săptămîni, opt premiere absolute, alte cinci-sase
fiind în pregătire — o cascadă de piese din în-
treg registrul dramatic cucerind total și neastep-
tat de rapid afișul, comedii cum sint Paradis de
oaze, Concurs de frumusețe, Dulcea ipocrită a
bărbatului matur jucîndu-se simultan în patru
și chiar cinci teatre. Tudor Popescu a devenit,

în foarte scurt timp, cel mai popular autor de
teatru al zilei (și cel mai contestat) la geografie
repertorială semnalîndu-l la Baia Mare și la
Constanța, la Iași și la Timișoara, la Cluj-Napoca
și la Craiova, ori București. Cum se explică un
asemenea fulgerător (invidiabil) succes al
unui, pină acum clișiva ani, prozator clasat și
dramaturg debutant?

În primul rînd, Tudor Popescu scrie comedii.
Dar comedii satirice cu enorm simț caricatural,
demascatoare, am zice... Investigațiile sale co-
mediografice demontează groase cortine moltona-
te de pe „comedia umană” (aceasta este ambia
fidelă declarată a autorului) făcînd vizibile punc-
tele dureroase, inveninate, ale societății, ale
structurii ei. O întreașă lume de slugi fanarice,
cicocî tip 197..., parvenții cu salopetă (ini-
țial), pieșcari, codosi, „fete de la protocol” etc,
foiesc bezmetice în piesele lui, prinși parcă de
nebulie, ca viermii, ori ca gîndacii prinși de un
bec aprins în furturia nespălată. Nici un tabu nu
există pentru acest dramaturg, nici un vîrf inacce-
sibil, nici o zonă periculoasă întangibilă. De-
zinvolt, cu bun simț, și inteligentă, Tudor Po-
pescu arată adevărată față a unui urias, monu-
mental parazitism, ubicu și atotputernic.

Tudor Popescu scrie pentru public. Pentru în-
treg publicul. Dar ori în sens peiorativ, fără con-
ciliieri cu prostul gust. Stilul său direct, sincer,
deschis, vesel sarcastic are calitatea de a fi totu-
dată popular și cult. Umorul său stîrnete ho-
tote de ris oricînd, dar, într-un strat secund, în-
stîgă la meditație.

El și-a intuii cel mai mari și mai puternic
aliat, oamenii de teatru. El merge mină în mină
cu rezizorii și actorii, spectacolul e o operă co-
mună, textul nu reprezintă o geometrie culturoasă,
rigidă, ci o componentă dinamică în contextul
spectacular.
Jelly Jaker (sau Vrăjitorul) la Teatrul dra-
matic Brașov ultima sa premieră, este un bun
spectacol regizat de Eugen Mercus. Domeniul
atacat este cel de glorioasă tradiție teatrală al
revizorismului, al acestui stufos mecanism de
control devenit (din intenție stimulatorie) frînă
penibilă. O faună de chilipirji jemanți, de „frîp-
turiși” veniți să „controlzeze” te miri ce și cum,
naște, într-o mică întreprindere un soi de tip
straniu, nemăintîlnit, un maestru de ceremonii
jogoașe, ilicite, un individ cameleonc, descopen-
ditor de mijloace și soluri înimaginabile de bac-

sis pentru amortirea instinctului profesional al
flămînzilor inspectori. Mese festive, ciubucuri de
băcănice (la propriu) l neveste disponibile, nimic
nu e ocilit ca argument de acest Jelly Jaker
(Costache Babii). Apare și un alt personaj colo-
sal, „un animator” (Mircea Andreescu), un îm-
becil ursuz, scos din producție, care recită
bancuri izolate spre a stîrni hazul corpului re-
gizoral (Sint și alți actori citabili, spațiul nu
ne permite).

Piesa se încheie din păcate împăcîtor, con-
vențional (nu crede nimeni), dar cele văzute dau
ca adevărat de gîndit. Nu numai pentru că pie-
sa și spectacolul sint bune, ci pentru că sint cu-
tremurător de adevărate. Teatrul lui Tudor Po-
pescu e cald, viu, e alina leșit din teaurile vieții.

Radu Anton Roman

Din nou pe scenă

● Un fenomen regretabil: textele bune ale
dramaturgilor originale, după ce cunosc la lansare
una, două, cel mult trei montări sint apoi date
uitării. Uneori se apelează totuși la piese care
au avut succes. Astfel consonanță dintre rezizor
— Constantin Codrescu — și dramaturg — Iosif
Naghiu — a dat la iveală un spectacol interesant
— Valiza cu fluturi — pe scena Teatrului
dramatic din Brașov.
Supusă atenției publicului în urmă cu cinci
ani prin trei versiuni scenice succesive, piesa a
interesat atit pe spectatori cit și pe critici prin
ineditul tratării unui subiect, cantonat pină a-
tunci în aride șabloane, și prin natura poetică
a scriiturii. Rezizorii au reușit să-l exploateze
călătăile și să-l estompeze cusururile, unii în
mai mare, alții în mai mică măsură, dar deopot-
rivă incitai de posibilitatea de a descoperi po-
litiv în etic și respectiv în cotidian, de a ana-
liza tribulațiile morale ale individului. Demarînd
ca o banală idilă, între un necunoscut și o so-
ție neșălăvită, acțiunea avansează printr-un dialog
cînd reflexiv, cînd evocator, cînd grav, cînd per-
sifant, păstrînd aparenta unei intrigi în clasicul
triunghi, luînd apoi o turnură polistită cu im-
previzibila răsturnare de situație, disimulînd de
fapt un proces psihologic pe tema încrederei.

Operîndu-se anumite schimbări de accente —
simplificînd într-o oarecare măsură polifonia
lirică — povestea celor trei personaje, aparținînd
unor lumi aflate în impact, capătă o netă va-
loare demonstrativă în reprezentanța brașovena.
Exponent al clasei în ascensiune, înrîndu erou
— ilegalistul — devine instanța supremă care ju-
decă trecutul, prezentul și viitorul familiei bur-
gheze — celulă socială devorată de propriile-i
lare. Depășind stadiul echivocului poetic pe care
textul îl implică, montarea înclină spre observa-
ția lucidă (sugestivie trimis mai degrabă la cli-
matul ibsenian, decît la tensiunea ambiguă a lui
Albee). Spectacolul este gîndit într-o fermă vi-
ziune integratoare. Decorul — cadrul plastic în-
globează elemente cu dublă funcționalitate: de
joc propriu-zis, urmărind progresia acțiunii (actu-
I — exteriorul vilei, actul II — interiorul),
dar și de simbolizare (plasele pescărești — cap-
cana inevitabilului impas, stătuile — trănăicia
artei convertibilă la idealul etic). Forța de cap-
tare este dobîndită prin efecte scenice de bună
calitate (rostirea stereofonică a monologului —
în deschidere învălîtor, în final edificator; do-
zarea spațiilor de umbră și lumină) și prin in-
terpretarea actorilor, care, deși handicapați de
lipsa unor suficiente repetiții, reușesc să urme-
ze intențiile regizorale, imaginîndu-și rolurile în-
tr-un lăudabil spirit poetic.

Dan Săndulescu și trătește cu voluptate inel-
plentul cabotinism, devine veridic prin degaja-
rea afișată de solutia ingenioasă a permanentel
stări de confruntare mediată (desenul), prin dis-
tribuirea cu parcimonie a replicilor (de aplomb).
Virginia Itta Marcu, din păcate crispată în
prima parte, joacă în haloul luminărilor tremu-
rînde scena metamorfozării, o trecere subtilă de
la femela ca ispită (postură nerezoalvă compo-
zițională) la ipostaza femeii cinice, intrînd pe de-
plin în rol.

Nicolae Manolache, deși se afă prea mult
dominat de timiditate, figurează discret identita-
te — doar aparent fragilă — a intrusului care
declanșează conflictul.
Scenografia (Ion Cristodoul) este satisfăcătoare
în intenție, dar supără în câteva materializări
(frizele și stătuile — totem grosiere și greoaie;
pardesiele — unul fără apartenență temporală,
altul de un verde strident și neficace).
Ambiția de a intra în competiție — a trupeii —
și condiția de a renaste în luminile rampei — a
textului — au fost îndeplinite. Este aceasta re-
gula relărilor și respectiv rațiunea teatrului
care trăiește prin spectacol.

Irina Coroiu

La o săptămână din ziua lăsarii la vatră, mi-am găsit culcuș într-un muzeu.

Foarte ciudată senzația de a dormi într-un muzeu. Toate tablourile fuseseră mutate de pe pereți, și ușile deveniseră dormitoare și clase de învățare — învățături a literaturii și realiste și socialiste — dar întins în pat, noaptea, auzind sforăitul unui pădurar din Baia Mare și pufăitul bine crescut al unui fiu de avocat progresist din Lugoj, vedeam ochi pe precu Ochiul citorva tablouri fundamentale — „Lección de anatomie”, „Gioconda” și „România revoluționară”, montaj sumar, de minimă cultură plastică, al unui om mai mult emotiv decât inteligent. Scene din Cehovul de peste zi — în seminarul nostru de măiestrie, Cehov era modelul de tablou și profesorul care ne predă arta prozel, un scriitor cu Premiul de Stat pentru un roman în care eroina închidea ochii în fața fetei care o intra în colectivă, „ca în fața unei întinderi de zăpadă”, pierdea ore întregi să ne trăiească forța detaliului la Anton Pavlovič, cum trăiește la el gând prin lucrul unei foarfecă, încât s'ajunserăm cu toți ehoivieni, pregătind pentru a doua zi exerciții de detalii, ca-n a doua de liceu traducerile la latină — scene din Cehov, din urmasii lui, Pavlenko, Babaevski și Ajacv reveneau noaptea cu ochii din Rembrandt și Rosenthal. Stiam prea bine că în fostul meu nu fusese niciodată expuse aceste capodopere, dar halucinațiile mele intelectuale — venite din ambiția și orgoliul unui om de tip nou, care după ce și-a făcut studiul militar trece direct la asaltul culturii — nu se caracterizau printr-o bogăție de forme, ci prin simplitate, mai mult de un simț, din zodia lor. Imi uitasem toate amururile antemilitare. Mîntea mea părea eroina maestrului meu de literatură — o întindere neînținată de zăpadă proaspătă și însoțită de ferice. Ochiul acela era, probabil, în scilpirea lor nocturnă un soi de semnal de pace, de lămurire, tot mai slăbit dar nu pe deplin, tot așa cum, același, în pat, avind la cap o oglindă imensă a unei muzeale, visasem uvertura la „Egmont” dirijată de mine în locul lui Furtwängler care fusese internat cu o hepatită diagnosticată de Petrus Brovka, poet belorus printre alții, în timpul războiului, tot fastul, de școala noastră. M-am trezit, în plin întineric, rîzind. Visele nu mă speriau.

Adevărul este că mă numărăm printre figurile exemplare ale cursanților — ceea ce-mi consolida prestigiul în proprii ochi și-mi alungă dușii. Mă dezvoltasem rapid în fața celui ce prezida comisia de triere a talentelor, un critic acerb, cu chip violent maiakovskian, cu mîndru purtător al pseudonimului de „sergent major Radu Costin”. Eu eram acela. Eu eram sergentul major care în fața întregii țări — cu un an în urmă — demasacasem influența decadentismului în creația unei celebre poete contemporane. Din mica mea unitate culeasă, scriasem unul din central opinia mea intransigentă, „poeta mea preferată se găsea într-un grav impas, versurile ei din ultimul număr al „Vieții românești” manifestau oboseală mic burheză, apoliticism și o dezgustătoare miță față de sine însuși. Scrierile fu publicată repede, ea produse vîlvă, aparură articole în care numele sergentului major era onorat ca o pildă a combativității ideologice caracteristice maselor de oameni ai muncii, tot mai exigenți față de literatură. Campania din presă fu urmăriată și în unitatea mea militară, la gazeta de preșe apăru un articol în care eram elogiat ca demascator al intinismului. „Explică-le oame-nilor ce-i ala.” Imi ceru locuțenul. Nu puteam să-i spun că termenul ca atare nu-mi aparținea; eu denunțasem decadentismul — formula acesă fusese lansată de ziarul central, în micul comentariu care însoțea scrierile mele. Tînărul ostas era dreptate, cînd scootea intinismul cel mai grav pericol pentru poezia noastră nouă. Am explicat cuvîntul cum m-am priceput, seara în dormitor, soldatul Melac, pianist la „Casa Armatei”, mă rugă să-l conduc pînă afară. Așteptîndu-l, deși Mădăc mă întreabă: „Mă, tu crezi că poezii pot să scrie altceva decît intinimul lor?” Am tăcut. „Păi atunci — și I-am auzit cum se încheie — de ce tu scrii greșit?” „Măi intii învață românește și după aia vorbim” — I-am răspuns, păcatos, „Brovka, mă.” — Imi replică, trăgînd aghi. Dar în școala, de la bucurie, nimeni nu mă privea altfel decît ca ideologul cel mai vigilant și în prima sa sedință, colegul de redacție al revistei de uz intern mă alegea, în unanimitate, redactor-șef. Mi-am luat un angajament foarte ferm, realizat — timp de cîteva luni, din toamnă pînă în primăvară — cu decizie și fără greș.

După primele examene, cred că prin martie '53, cam după moartea lui I.V. Stalin — ca să iau un punct de reper —, directorul școlii mă cheamă în biroul său și-mi comunică solemn să mă duc imediat în fostul ziar, unde sint așteptat de actualul redactor-șef. Omul nu era un far al culturii, dar știa să pună întotdeauna adjectivul înaintea substantivului, ceea ce, nolens-volens, impresiona. Nu știam ce să fac cu această veste. Un instinct îmi spunea să mă bucur — un altul, căci nu reușisem să le analizez pe toate prin rațiune, mă îndemna să cer detaș. După ce am fost apreciat și pentru perfectă ucașcine a sentimentelor sale, — mă informă că asta-i tot ce știe, tot ce i s-a spus la un „telefon de sus”, să mă duc deci fără crîncine. „Fără crîncine” — I-am comentat volubil, în tangajul sentimentelor, — dar bucurus sau cum? Directorul nu-mi aprecie starea de spirit.

Actualul redactor șef al fostului meu ziar fusese unul din adjuncții conducerei care-mi ceruse, cu patru ani în urmă, să plec la „Timpuri Noi”, să mă apăr prin muncă de logică suspensivă aruncată asupra vieții mele de necunoscut-mi cînd Marcel. Era un om brav și volos, avea o dădea seriozității sale nu numai o necesitate organică ci și o bună dispoziție socantă printre atîta chipuri care — cum spunea foștul redactor — niciodată n-ar fi putut face nici măcar figuratie în „Toată lumea rîde, cîntă și dansază”. Acest Mihail mi se împusese printre-o faptă eroică: în ziua morții copilului său — la cîteva luni doar după naștere — venise la redacție, vara, într-un costum alb; avea ochii-n lacrimi dar nici un semn conventional de doliu.

Străbîntind culorile netuminate ale „Casei Scintilei” în plină construcție, aminteam acum de ciment depozitați la rîscrucei de usi, scări și dale de marmoră, nu am avut în fața ochilor altceva decît costumul său alb din ziua aceea mortuară, imagine cu care încercam, încordat desigur, să mituiesc o eventuală bucurie sau măcar să imbuș o veste rea. Amată — în marea-i bunătațe de mamă a flăcăilor — mă elberase de orice temeri organizatorice, dar nu puteam să nu-mi înregiserez, înalînd repede, dorința obscură și nu prea justă de a nu mă întîlni cu cineva cunoscut pînă ajung la Mihail, și dangătul, nici el niza luminoasă, al întrebării cu totul funcționarești: „ce poezie fi?” Deodată, din adîncul unei nișe, sări — în clar-obscur — și mă înhătă de guler, iorgu, mare, mătăhoș, în pufocă și cu șapca strîmbă peste un ciuf blond, ca picat din tren.

— Te-am prins! Vii cu mine! Am nevoie de tine...

Nu părea surprins de prezența mea, aici, parcă nu ne văzuserăm de ieri. Mă trase pe un coridor — eu începui să explic, tot fără „bună ziua” sau alte precizări, că nu pot să merg, că trebuie să ajung la Mihail, că m-așteaptă, că e o chestie complicată... — Nu te poate aștepta nici un Mihail... E la C.C. I și nu mă lăsa din mină, pînă jos, afară, la aer, unde mă aruncă într-o mașină moscovită, năo la redacție, căci îl recunoscuși imediat, la volan, pe nea Ionescu, omul de noapte, al tuturor „capitol lîmpezi”. Nea Ionescu avu revelația re-vederii fiului rătător, mă întrebă — usor fantomatic în plină zi, usor întîmîdat — „Ce mai faci?” dar Iorgu, trîntindu-mă pe bancheta din spate și așezîndu-se teapăn lîngă mine, întrerupe orice melancolie, porunci să zboare în Piața Romană, asigurîndu-mi că fac foarte bine și că n-o mai labărăm... Avea o dezvoltură necunoscută, o forță nu numai a labeli cu care mă înhătase dar și a vorbelor, într-un bînt în secție, la „viața de organizație”, concepiind procese verbale la sedințe de U.T.M. — părea un laureat al Premiului de Stat pentru o frescă a

luptelor de la Grivița, dacă nu i-ar fi rămas șapca și pufocă „Vieții de U.T.M.”. Tot drumul, nea Ionescu mă privi în oglinda mașinii, surizător. Iorgu desăcu un pachetel și ne întinse fiecarea un crenvurst, rece, o felie de piine, propunîndu-ne, cu gura plină, „o viață fără mustar”. Mîncînd cu poftă, nea Ionescu închise, smecher, de cîteva ori, ochiul drept, privîndu-mă în oglindă. Aproape de Piața Romană, Iorgu porunci „lăsa-ne aici!”, cobori și dînd ocol mașinii, îmi deschise portiera: — Jos! Am nevoie de lumînile micii burghezi!

— Da! nu întîrziată, că mă întorc cu tovarășul Mihail de la C.C. — observă soferul, cum pedani, ce-i drept, Iorgu vru să-i dea o labă de-a lui, gura, dar nea Ionescu — cu acea putere naivă a bărbatului care se mai poate hîrjoni la 50 de ani — se feri abil, cîzînd pe dreapta, de-a lungul banchetelor, după care se îndreptă și demară.

Bruse, rămași lîngă piață, pe trotuarul Observatorului Astronomic, cum peste drum de viitoră ambasadă japoneză — Iorgu mă luă de un nasture al lodenului și mă trase la el, privîndu-mă cu o seriozitate apăsătoare: — Bă, intii și intii, dacă te prind că-ți faci din demascarea ala o carteră, te beles!

Am dat să surd, pe stînga, rîu stîngherit.

— Stai! Jură aici, în centrul Capitalei...

M-am desprins și m-am îndepărtat spre clasicul W.C. al pieții, auzîndu-l pașii în urma mea. Îi scriesem de trei ori din armată — de fiecare dată îmi răspusesse în trei cuvînte, cu laconismul injuinei tandru șarjate. Iorgu avea felul lui de a se desprîși de trecut, rîzînd: îl folosea la maximum — și foarte stîngherit pentru unii — formulele vechiului. El putea spune — în plină sedință de pace — că urează corecturi să trăiască în rație și onor. Sanționat odată pentru porcăriile astea, el nu-și făcu autocritica, afirmînd că tovarășii nu au genul cuvîntelor românești și nu înțeleg procesul de distrugere al vechiului prin eroziunea expresorilor lui: „Caragiale m-ar înțelege!” și prezidiul, de fapt, la acest

politica a soțului. La 12 noaptea! Trebuie descris! — Cu două zile înainte, Sadoveanu ne țînuse o scurtă prelegere în care ne ceruse să mergem pe cîmp și să socotim cîtor flori și arbori nu le știm numele și cîtor păsărele ne le cunoaștem nici cripițul și nici culoarea penelor. Fără ele — nu ești scriitor român.

— Are dreptate — aprecie Iorgu, oprîndu-se în fața unui magazin mic și particular de artizanat, pe Regală — dar fără greșeli politice nu poți înțelege păsărele și iar nu ești scriitor român.

Mă trase în magazin: — Madamă, bonjour! — anunță cu același vo-

logie ca în adîncul Pieții Romane, cînd îl salutase pe ticălos. O făptură micuță, sfrițită, cu părul strîns într-un coc, într-un tailleur negru pe care sculpa o broșă de aur, se desprinsese din penumbra camerii în care se ghideau, pînă-n tavna, sute și sute de cutii albe. Sunetul clopotelului de la ușă vibra și se împerechea cu cuvintele lui Iorgu.

— Aș vrea un obiect deosebit pe măsura tradițiilor d-voastră de muncă și luptă!

Femeia se meniuși sobră, crispată, ca în fața unui provocator, îl întrebă circumspectă dacă dorește un cadou. Iorgu stînsse matoarele: — Pentru o mamă, logodnică, soție sau...? Iorgu fu laconic: — Pentru o femeie pierdută.

— Prea bine, domnule... — și femeia se retrase după o țelghă pe care zărua o lumina strîmb dar suficientă ca să descopere — într-o desuetă hăr-mălaie — lăncșoare de aur, inele, cercei, strasuri, nasturi arginți și gablonzuri, dezordine sumptuoasă și hidoasă care-l derută pe cumpărător, rămas mut. I-am arătat, bătîndu-l cu degetul în geam, chiar sub palma mea, trei perechi de pantofi pentru cășă încușată frumos în argint, un pompon în virf, argintat și el. Căpătă-șii în roșu, orientat — cum îl luase tata, odată, mamei la un 13 septembrie, de ziua nuntii lor. Iorgu îl ceru grabnic, din ce în ce mai întîmîdat,

radu coșășu

Secundo tempo

argument, îl lertă. Pe scări, coborînd, mă înșcădă din nou, incercînd să mă întorc spre el: — Juri sau nu? Dacă te prind că vei minca o piine, din ideile cu care ai mîncat că... Jos, descheindu-ne amîndoi în fața faianței curate pe care susurau apele orașului, m-am gîndit să-l întreb de unde scoate el că mincăsese cu mincăsese; adică erau bune poeziile alea? N-aveam dreptate?

— Bă, nu știu, m-am ținut ci m-am ținut, dar dacă nu-ți spuneam asta, — muream...

— Nimic nu te împiedică? I se auzi din dreapta lui.

— Ce faci, bă, ticălosule? To'lbier, to'lbier! îl repezi, volos, nu cu multă ură, dar în plin proces biologic. Tipul de lîngă el se închela repede și-l trimise pe Iorgu, foarte neted ca roștie, într-un loc prea puțin obscur.

— Hai sictir și vezi ce faci...! îl binecuvîntă Iorgu, fără să se întorcă, scuturîndu-se viguros.

— Cine era? m-am interesat de cum am ajuns la suprafață, mulțumit de ziua asta care se deslăsură atîi de veselă și nurlie.

— Pînă pe Regală, de-a lungul bulevardului Ma-

doamna îl trase de sub straturile de mărgele și pîndantive, întrebîndu-l ce număr dorește. Iorgu se fistică mortal — pretenția îl depășea. I-am tradus:

— Are picior mare sau mic?

— Normal! — murmură, și doamna îi întinse o pereche precizînd că asta-i tot ce poate fi mai normal. Iorgu nu se tocni, înhătă pachetul, rostirăm simultan „bună ziua” și în stradă mă sărură teapăn.

— Bă, m-at salvat! Crezi c-o să meargă?

L-am calmat spunîndu-i că nu cunosc persoana dar mama a fost odată fericită cu el. Bun — rîsuflă adînc, parcă-și reveni și grăbîrîm, la stînga, pe lîngă tîbul Union și Biserica Enei, oprîndu-ne în curtea Băii Centrale. Mă măsură, șomet — am încercat să mă scutir:

— Ce dracu! mă căuțam și aici? Trebuie să ajung la...

— Faci baie sau numai masaj? mă întrebă, ca un pașă ospitalier.

— Avea baie la școală și masaj n-am făcut niciodată... și am dat să plec, șarjînd o grabă pe care, la drept vorbind, nu o aveam, atras mult mai mult să rămîn cu el, să-l văd îmbrăzîndu-se, Venise la redacție, în ițari, o zi întregă nu îngrămădisem în secția lui Dascălu, șeful lui, să vedem un correspondent sătesc instalat la birou în ițari și bocanci!

— Nu plecîncieri! Imi ordonă, înhătîndu-mă din nou. Imi fac manchiura și m-aștept!

I-am replicat că-l nebun, de cînd își face el manchiura? De unde a învățat el să-și facă manchiura? La „viața de U.T.M.”?

— Dacă mă aștepti — îți spun... se îmbună și mă lăsaș du de el, pe cîteva coridoare curate, pașînd cu grîi, căci nu fusese niciodată aici, la Baia Centrală plus prejudecățile că n-am ce căuta, ca om nou, în acest loc aflat — în mîntea mea spre obrazul el, o mîngîie și ea se lăsa, cazinzo și burșă. Așa îmi rămăsese de la măicăne. Sau de la bunica-mea: la baie se duc celibatarii bogăți, care, deși au baie acasă, n-au femei și le găsec pe acolo, sub formă de maseuze și pedicuriște.

Iorgu intră lanțos — tot mai lanțos — în salo-nul me manchiură, pustiu, soarele jucînd pe cîteva mese albe dotate cu cînițele lor metalice pentru îmulțirea degetelor în apă caldă. Imi mincam, de mic, unghilele. Nu mă puteam dezobșuși de acest obicei — imi feream degetele să nu le vadă nimeni, cu unghile roase pînă la sînge. „Orice om trebuie să aibă ceva urî!” — mă justificam, toși tata avusese unghii frumoase, tăiate întotdeauna cu griji și măiestrie de mama care nu accepta, în viața lui, o manchiuristă. În general, manchiuristă, avea renume prost în casa noastră, ea fiind invocată drept criteriu atît pentru femele proaste („la care plîng toată manchiuristele”) cit și pentru sentimentele de doi bani („numai manchiuristele pot fi atît de vulgare” — se spunea despre cite o mătușă care alerga după cite un bărbat).

Fă cunoștință cu logodnică mea! Imi porunci mă manchiură, pustiu, soarele jucînd de plus, și intrînd într-o nișă luminoasă. O femeie puternică — mult mai vîrstnică decît el — ne întinse, camaradereste, mina. Nu era urîtă. Avea un ten plăcut, părea serioasă, halatul prin lungime îl dădea un aspect de măică, iar prin albeași îi confera un aer de doctoriță devotată într-un cartier cu multe dîruți și mulți pensio-nari. Îl așteptase. Se așeză, tăcută, la o măsută clasică, cu apă în cîniță, cu șervetul pus de-a curat, pe care străluciau forfecuțele și pilele atît de cunoscute. Iorgu se așeză în fața ei, întinse mina spre obrazul el, o mîngîie și ea se lăsa mîngîiată, închîzînd ochii. Apoi, Iorgu își înmuia degetele drepte în apă și eu mă trezii, în picioare, avîndu-l la dreapta și la stînga, așezat, pe logodnică. Ea îl luă mina stîngă și îl privi unghilele viguroase, sănătos infpte în carne, de țărăn curat și bine simțit. Rămăsesem fără glas. Iorgu mă ghic:

— E, ce te miri așa? Zi o vorbă!... Dă-i un scaun...

— Nu, că nu stau...

Femeia se ridică și se duse, dincolo, în salon, să-mi aducă un scaun pe care se putea spune poruncilor lui? — și Iorgu găsi cu cale să mă lămurească: — Sint cu ea de un an, nici măică-mea nu știe să îngrîjească un bărbat ca ea... Avem nevoie de mame, nu? Din tot ce-am expropriat, mamele mi se par... Ea reveni cu un scaun, mă așezai, eram convins că această frază interesantă se va curma, nu, Iorgu continuă, ea începînd să lucreze la mina înmuiață suficient:

— Fără ea, n-aș fi putut scrie nimic... — și o mîngîie, cu mina liberă, pe braț. Ea acceptă, voinică și supusă, pudică, absorbînd de mîncă. M-a cules de pe stradă. Nu ț-am scris niciodată. După ce am intrat în redacție, după zece analize de pleneare județene, mi-am luat-o în cap și am ajuns în șant. M-a spălat, m-a călcat, m-a cusut — întinse, din nou mina, epic, să-l ridice bărbia spre el, ea admise, o călă, sărui în ochi, și reluă lucrul... — m-am închis în casă, venea la redacție și mă lua din poartă; lua chela cu ea și se întorcea cu mîncare. Nu mincam dacă n-aveam scrisă o pagină... Diseară știi unde sint chemat?

— Mă! ai spus că dacă te aștept... probabil că... Habar n-aveam ce să spun. Știam doar atît: că n-am să scot minile din buzunar. Sădăm pe scaun, cu minile încheștate în buzunar, să nu mi se controleze unghilele.

— Sint chemat la Zaharia Stancu...

Eu l-aș fi întrebă dacă ea știe cine-i Zaharia Stancu; m-am reținut, fîcînd degetul lui gros, puternic, sub pila ei. Mama, într-adevăr, puneă atîta servitate a dragostei în actul acesta derizor-ului, al tăierii unghilor tatălui meu. Dar nu mă puteam uita — mi se părea idiot și trivial.

— I-am trimis o nulevă, acum o lună, eram convins că nu-mi va răspunde, știam că nu răspunde nîmănu!... Nu am însă un costum ca lumea...

Am vrut să-l spun să se ducă în ițari. Din nou mi-am înghîțit limba, stringînd pumnii în buzunare. În toată scena asta, auzeam un zumzet necunoscut.

— Ți-am spălat cămașă... goști ea, cu fața plecată. Ți-am cusut ciorapi negri.

— Și nasturii la palton?

— Ea dădu din cap și îl luă mina cealaltă: Începură să dudule cîteva țevi, în pereții Băii Centrale. Iorgu dăcu cîteva clipe bune și după aceea, ridicînd în sfîrșit, privirea spre mine, imi spuse să nu care cumva să mă întorc, la lucru, în redacție.

— De ce? I-am întrebă, timp.

Imi explică: Mihail mă cheamă să-mi spună că atunci, în '50, cînd m-au dat afară a fost un stîngism necesar.

— Sint ce-i un stîngism necesar? o întrebă pe manchiuristă. Ea ridică privirea, deloc uimită, îl surise și negă, din cap. Iorgu îl explică și el:

— I-au găsit un unchi spion la Viena, un unchi de care habar n-avea, și l-au dat afară. A făcut armata o-a sănă de păcate și acum vor să-l aducă înapoi. Tu te-ai întorc?

— Ea ridică din umeri și apoi, iar dădu din cap, că nu.

— Sint ce-o să și se întimpe? Ai să scrii tot mai prost, fiindcă ai să le fi recunosător.

— Cui?

— Lor.

— Care lor? Pentru mine, „ei” sint „eu”... Noi! Iorgu tăcu și după alte cîteva secunde — cit ea îl pili ultimul deget — imi spuse că „la școala ala de literatură ar trebui să vă învețe să scrieți folosește pronumele personal atît decît în gramatică”.

— Și decît în politică? I-am întrebă rîu, just, provocator — auzînd, deodată, pe undeva, un șuter de aburi, dramatizat imediat ca o materie care participa la industria mea, aici.

— Treaba ta... imi spusese Iorgu, calm și acose din pufocă pachetul cu pantofi arginți, întînzîndu-l femeii:

— Încearcă-ți îl porunci.

— Ea deslăcu hîrtia, văzu minunătia și rămase în extaz.

— Încearcă-ți repetă ordinul. Ea mă privi, pudică, panicată.

Iorgu înțelese.

— Du-te alături și încearcă-ți!

Femeia se conformă, trecu — dincolo de draperele, în salon și rămăserăm ochi în ochi, amîndoi.

— Nu te-nțeleg! Cu ce-i mai bine să fi recunosător unu...?

— Unei, ce? Zi! N-ai cuvînte... Ești tot timpul speriat... N-ai putea să te îndrăgostesti de o manchiuristă, nu?

Am vrut să-i spun că odată, într-un hotel, am chemat la o viață nouă, o curvă, cîntăscam sentimentul asta generos, femeia mă dăduse afară, imi dăduse papucii — și văta, în nesimțirea ei, își permise ticălosul calambur de a ne-o aduce în fața ochilor, înalt, voinică, în halatul alb și lung de sub care străluciau papucii cumpărați pe Regală, cu pomponul lor argintat, ca bonețele bufonilor călcați în picioare la curțile regale. Femeia avor a privire mîndră, de sinceră fericire. Căcra usor, ca pe arpile unui vals — venea spre mine, o clipă mi se săru cu auz zăgurăli ascunsii în pomponul papucilor. Avea ceva muzical în mișcarea ei învăluită de soare și de duduitul țevilor, cereva de vals chopinian în care privirea, nesigură față de mine și dragostea față de el, se lega într-un rubato clar, Iorgu nu-și împie-ciră mersul. Femeia se oprî înaintea mea și încercă să-mi scoată minile din buzunare. N-am cercat să-mi scoată minile din buzunare. N-am găsit imediat puterea să mă opun. Imi luă palma dreaptă, am înțele că vrea să-mi deconspire unghile urite pe care, probabil, le observase cumva într-o secundă, cu privirea ei profesională; atunci mi-am tras mina, ca ars, reșășînd ceva din spaima avută cu visul acela despre Furtwängler internat de Petrus Brovka, și am fugit de la Baia Centrală, cu un troiebul de la Bălcescu, pînă la Casa Scintilei, tremurînd ca un prost, abia reșășînd să mă țin de barele vechiului, atent să nu cad în poalele unei mamei de popă ci mai bine peste sacosele unei gospodine, necăzînd nicăieri, nicicum, muncindu-mă să mă liniștesc, cu ideea superiorității mele față de un talent suspect polite, ca Iorgu, încurcat cu o proastă ca toate prostele. Nu izbuteam să-mi potolesc tremurul picioarelor și al miinilor dotate cu unghii.

Secretara nu mă recunoscu, numele meu nu-i spunea nimic, mă anunță lui Mihail pe telefonul interior și îl apărî, în usă, peste o secundă, cu brațele larg deschise. Ne-am îmbrățișat sub ochii fetei, ca doi tovarăși în arme, cam la ora șase după război. Îl ceru secretarei să ne facă două cafele și mă trase în biroul său, mă așeză pater într-un fotoliu de pluș, roșu, se așeză în fața mea pe un alt fotoliu, mă mîngîie deodată pe obrazul bine tras și osos de oaste lăsat de curînd la vatră, și-mi dădu direct de la gură, în veia lucra din nou la noi!... I-am prins mina, între obraz și umăr, gest pe care nu-l mai făcusem de pe lumea aialaltă, cu tata. Îl acceptă, timp de un lung minut. După care mi se pără că vine secretara cu cafelele și doi activiști nu pot fi găsiți așa de un subaltern, de o femeie — și m-am întunecat sobru, biblînd ba că sint la școala de literatură, ba că-mi pare bine, ba că n-am să pot, că sint acolo redactor-șef, că vreau să-mi făuresc, mai intii, o cultură, cit de cit... Mihail aprecie în acelas joc de oameni cu cultura, sobrietății — că să sîbînt, apără fața, puse cafelele pe birou, țărură și ne liniștiram:

— Cui l-a venit ideea? — I-am întrebă pe margine de melodramă.

— Nu contează; contează că s-a spus da.

— Dumitale? Dumneavoastră?

— Iar încerca să deconspire și deconspirarea gablonului meu emoțional, avea renume de bucurie să rid și să mă corectez frater, Tie?

— Mă, gata... Ce a fost, a fost.

— Ce a fost? O demnitare necunoscută pînă atunci — a omului care nu acceptă să-l fie bagateliza a experților — mă împiedică să-l urmez repede în formulele euforice. Mihail mă înțelese și articulă serios cu ponderea celui ce știe a trage concluziile unei sedințe.

— Atunci a fost o măsură necesară. Stîngistă, dacă vrei...

— Nu vreau decît adevărul, cuvînt cu cuvînt. Cum s-a formulat acum, nu atunci...

Mihail se supuse:

— Stîngistă dar necesară. Nu poți să spui că nu ț-am folosit. Te-ai reabilitat foarte frumos.

Atunci, în climatul acestui cuvînt mirific la care nu avusesem vreo dată acces, rivind înă la el ca la lina de aur, am simțit că trebuie să merg pînă la capăt și să-i spun — indiferent dacă știa sau nu — cel mai important dintre adevărurile biografiei mele: mama plecase din țară, în urmă cu doi ani, cînd eram în armată; mi-l trimis o carte nouă, Mihail ridică brațele — gest de semnificative confuzii, mi se preda sau dimpotrivă imi porunceă să tac, flîndu-i

aurelian chivu

Parabola trupului

Mina mea dreaptă cu lipsa minii stîngi, mina mea stîngă cu eroarea minii drepte călcîntușe moara de vînt a trupului de la tine primit odată cu ochiul meu drept cel cu acvili odată cu ochiul meu stîng cel cu castor. Erezia mea cu Cezar mă lipsea, la tragerea sorților, czerarul, cu nenorocul înfrînzîndu-mă.

Răzînd slava la porți

Am luat din Erezie Șarpele Fantastic ca și cînd ar fi fost. El era făcut să fie pradă nevăzătorului puteri ale neantului cereștilor puteri lăzîndu-și viața cu lipsă. Am luat din erori trupul meu trupul zăului Lighionă — în neodire răzînd la porți stîpii-n eres lucru foc și-n ereziile flăcării m-am trezit eu insumi Șarpele Fantastic.

Și era semn că este și prin mine a fost

Și era semn că Este cum ceru-și leapădă zăpada, celui care prin mine s-a vestit, aici, ca o povară. Și leapădă în mine lipsa lui. Și prin mine A Fost. Și s-a lăsat ca la neceput aflat, veșmint sărac și pierdere, în Facere și adorajii ferecat, graba schimbîndu-și cu pedeapsă în veghea-n care s-a aflat,

Stîrnind

pedeapsa pietrei

Fie și-așa, pentru tine voi provoca Muntele. Cerul însuși în adorajie cu ereziile focului aprinzîndu-l. Pentru tine voi provoca Muntele puterile și dururile — de la cîină alungîndu-l zeul de piatră fiara muto, și-ntr-o lumină mare asupra mea cu pedeapsă cîzînd de muțenia și cîința ereticii pietre cu înșoși hipera Muntelui mă voi acoperi.

Mi-era dat

Atelier literar postă redacției

C. OPRICĂ: Prea multe picuri, prea mare grabă, cum se vede și în ultimul, care conține numai fărâșuri neînscrise (ceva, în „Lectia de poezie”). E suficient, o dată pe lună, un pic, o selecție foarte exigentă din roadele intervalului. În rest, mult mai multă lectură.

A.E. STANCIU: Înealgă, purtând adesea semnificații nesigură de gust și valoare, niște pagini din care nu lipsește nici o semnificație, ca în „Războiul cu arborii” (cu un final discutabil, coborât în „necrotică”). „Marea din mla” (cantaș aglomerat, pierzând și ea în anecdotic) și mai ales „Poem”. Există, se vede, o experiență, sau poate numai o vecinătate a scrisului, dar opțiunea sigură, inspirată, a cuvintului încă nu e de față. Vom mai vedea.

V. CRIMATU: Confirmări și perspective, în câteva pagini domine de interes: „M-am săturat de roboți”, „Plouă lucid”, „Monosor doamnă”, „La șansa umilită”.

ILEANA IVESCU: Pagini de amintiri sensibile, frumoase scrise, cu un condei sigur și inspirat. Epilogul e curva în plus — în stil reportaj — „cum a fost și cum este...”. Titlul deasemenea, nepotrivit, inadecvat.

AL. C. MILOȘ: Din păcate, nu se văd semne de creștere. Același joacă de vorbe, haotică, puerilă, delirantă, în care nu-și poate găsi loc un gând, o idee, o viziune coerentă, o structură lirică definită. Citeva pagini oarecum mai înfrigate: „Femeile poetilor”, „Cel ce descoperă”, „Școlărilor al soarelui”, „Furișat în vitrina”, „Declară Academia”, „Ca o picătură de singe”. E regretabil că nu vă străduiți să dați talentului dv.

cele mai adecvate mijloace de exprimare.

VIORIEL ANDRESCU: Fragmentul nu pare bine ales primelor pagini înscrise, în stil proces-verbal, o multitudine de date, amănunte, nume, fără rost sau fără explicație în cele ce urmează. Rămâne prea puțin, ca să putem trage o concluzie.

TRAIAN ABRUDA: E bine că vă puneți (și ne puneți) în treabă, dar trebuie să ajungeți (desigur, prin lectură, dar și prin meditație proprie) și la răspunsurile edificatoare. Fără, purtăm cu toții în noi acel „model” de care vorbiți (nici dv. nu faceți excepție!), care reprezintă, în ultimă instanță (dincolo de componentele sale de experiență, înțelegere, naivitate, educație, cultură, etc.) intruchiparea subiectivității noastre, de care nu ne putem desprinde, cu totul, niciodată (desigur facem deseori efortul de a ne „obiectiva”, cum se zice). Călea cea mai simplă, deci, în ce vă privește, pentru a obține un răspuns edificator în legătură cu scrisul dv., este să consultați (dacă n-ați făcut-o încă) toate „pozele” din presa noastră, să cereți, pe diferitele căi ce vă stau la îndemână, cit mai multe păreri, în jurul dv., pentru ca, finalmente, să trageți concluzia care se impune. Și dacă, cumva, aceste păreri vor coincide în negativ, va trebui să conchideți că „modelul” dv. e cel greșit, lipsit de temelji, prin îndărătnicie și obstinătate, dăunător, primejdios (în primul rând, pentru dv. în viață!). Fiește, lectura „avidă”, de care ne vorbim, ar fi trebuit să producă sau să înlesnească o înțelegere a acestui proces de clarificare. Dar cum să ne explicăm faptul că beneficiile de gust și spirit critic, ale lecturii (mai ales când, precum ziceți, „plăcerea estetică este involuntar dublată de o ascuțită jude-

cată de valoare”) nu se exercită cituși de puțin și asupra propriilor dv. manuscrise? (de pildă, măcar asupra acestuia sonor și „estetic” vers: „călea ce un mic șahin...”). În rest, nimic nou!

T. I. ROMAN: Pagini de început, încă lipsite de experiența tehnică a scrisului, din care nu se pot trage, deocamdată, concluzii. În „Sabotorul”, pare să fie totuși, un semn de perspectivă. (Pe viitor, manuscrise mai citite!).

V. M. AGULESCU: Mai sînt încă șovăile, naivități, „proză”, etc., dar în câteva pagini lucrurile se cristalizează promițător („Veac”, „Confuzie”, „Dureri”).

AL. ROGOZ: Versificația greoaie, poticnită, înconodează vădit desfășurarea spontană, firească, a ideii, a imaginii, care ajung, finalmente, la „potu” poezic, înjumătățite... Ceva, în „De jure”, „Dincolo de calcule”, „Ipoteză”.

Manoela Florea, Vasile Palanet, P.D. Chinez, M.E. Girelea (ceva, în „Intre flori”), Sultăna Pascaliu, Dana Cosma, Ion Bănel, Andrei Dicea, Mihaela Cristina Cirstea, G.C. (Sami), C.F. Ibrăileanu, Eduard Teg, Brădița Nicolescu, Cristian Seraciu, Carmen Duda, Ica Someșan, Vasile Tănăsescu, Liviu Val. Munteanu, Aurel Neacșu, R. Băleu, Iulian Mînescu, C. Rozenzweig, Dan Delianu (Galați), Octavian I. Vlad, Conu, Freda, Alfa — Cluj, Ion Radu, Ica Andreea Bautea, Ion Mirza Mizil, Aurel Bran (mal citit), Adrian Cristinescu: Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N.R.: Manuscrisele nu se înalță.

Poetul

El, ticălosul de poet,
Rizid în fața lumii sale,
Mareu modern sau desuet,
Punind mereu ceva la cale,

Se-ntoarce azi posomorit
Pe invizibile cărări
Cu-o zdreanță de taifun la gît
Și cu neliniște-n mișcări

El șovăie ades, respiră
Ca a flintă de sub apă
Într-un năvod ce se desiră,
Se zbate încercînd să scape

De o imagine fatală
Ce-i bintuie, tăios, retina,
Pe fața-i albă ca o coală
Scrie-un poem ciudat lumina.

RADU ȘUIU

Sens unic

„Singularul tu nu vezi săgețoasă urind „Sens unic”?”
Fiindcă renunțările și timpul pentru greșete s-au scumpit enorm
I-am luat în brațe pe „Înainte”
Tu iubito nu mi-ai spus nici
c-ai mi va ploua c-mășgăle albe
Întind în odăia lui vreau
I-am împuscat pe cel ce minjea
geamurile cu noaptea apoi
am așezat luna pe etajera cea mai de sus.

CORNEL ILIESCU

Crengile

În livezi pomii zac
merge brațe de lut
înșirați pe o dreaptă
fără sens și-ncep
un creș și întrebă
dacă a fost rodul bun
și răspund că mi-e teamă
și mi-e iarnă acum
ceilalți stingheriți
tac demult răbdători
vine iarna, priviți
crengile cum mă dor.

VICTOR ADDEL

Gh. V. Ionescu: „Peisaj”
(Din expoziția deschisă în faoierul Teatrului de Comedie)

Flori și vîntul

Florilor nu le place să fie decît flori, din care cauză sînt și flori
Flori sînt pe cîmp, pe poteci, în grădini și în lan și soarele și luna interesează o floare.
Flori, cînd stau de vorbă, vorbesc despre lumea florilor.
Flori roșii urîsc flori albe, iar flori albe nu au niciodată încredere în flori albastre.
Flori știu întodeauna ce vor flori.
Flori zilei sînt bunătoare în privința florilor nopții.
O floare o întreabă pe cealaltă: „Cum și se por fluturi azi?”
Flori, cînd sînt jignite prin neînțelegere, se supără și își pleacă capul.
Flori bîtrîne le învață pe cele tinere să spună: „Să nu vă pară rău pentru mine dacă n-ați fost flori, dacă n-ați trăit într-o casă de flori și dacă n-ați citit cărțile florilor!”
Cînd flori sînt în război cu vîntul, ele luptă cu toate petalele.
Flori, cînd sînt flori, nu sînt nici vînt, nici ploaie, nici fluturi...

ISABELA ADRIANA IOSIF

Carul cu boi

S-a dus anul '80...
și n-am văzut
pe uliță
nici un car cu boi,
nici tipărlu prelung
ca o sirenă
al mărcidanului —
O navă cosmică
ciocane
la fereastra lunii
și picură
pe pămînt
aschii de lumină
fără sfîrșit —
amintirile tropăie-n mine
treacănd mai departe
peste drumul de lut
timpul sună ca banul
pe piatră.

MARIN CIORANU

Aceste negre plăcări

Cu fructe în ramuri
lipsă
pomi în cadență,
desculți,
Moara
mulge de apă
izvorul,
din izlaz
delir-de-trandafiri
cu gust rugini...

Linșteam-mă măsorând
depărțile —
aceste negre plăcări
ale pupilelor mele.

IOVIDIU FLORENTIN

Solitudine

Îmi culc fruntea
pe aripa plină de fulgi
de zăpadă proaspeți
Pe nisipul tîrit
de topita mare
Reclivul de gheață
Îmi încearcă încet privirea și
neliniștea
Lăsîndu-mă fără lumină, solitară,
Cu un regret încolăcit de simțire
Și cu un soare ce vrea să mă trezească.

BIANCA GUCIU

FILE DE ISTORIE MUNCITOREASCĂ FILE DE EPOPEE REVOLUTIONARĂ

Explicații la un album de fotografii

Urmare din pag. 1

acoperis de dramlă s-a fost preschimbă într-un bloc, ultița cu o arțeră de circulație. Întreprinderile au chemat maramureșenii la carte și la contact direct cu minunile tehnicii (și armă de luptă — ce se încăleau pe brațul din munte cu secură — au la dispoziție licee de diferite profile, școli de mașini, case de copii, iar Baia Mare a devenit centru universitar pregătind profesori și subingineri în specialitatea mine, electromecanică, metalurgie, construcții), satele sale se pregătesc de a se rostui orase.

Rămîne însă dreaptă credința în bine și în frum, în adevăr și dreptate. Într-o demnitate afișată cu faza spre lume de cea căsută ce din gâmbul fotografiei sale privesc prezentul.

GHIMPI...

...real. Ghimpi la care nu ridea nimeni. Pentru că și caricaturile acelor vremi erau triste semnându-le. „Am venit să mă prezint la slujbă. — Nu mai e nevoie. Pe dumneata te-a numit guvernul de ieri și te-a destituit guvernul de azi.” „Proprietarul măldunului mi-a spus că trebuie să mă duc la muncă în interesul dumitale să spun adevărul. Păi tocmai de-ai sînt arestat.” Acestea sînt explicații unor caricaturi semnate N. Tonitza. Caricaturii? Mai degrabă adevăruri crude azvîrlite ca sarea-n ochi nesiguramții zilei ce-avea să urmeze, abertă și celor mai elementare condiții de viață (și în speculă, ca să zicem așa, în absolut). „onorarea” cu puscăria a celor ce îndrăzneau să spună adevărul (într-o societate ce profeta adevărul, dar se ferea de practica lui). Caricaturii? Mai degrabă adevăruri drepte, moravuri. Ci lăunț. Greu. Cu sacrificii și nenumărate jertfe umane. Dar ele, aceste desene aparținând unui mare artist, puneau degetul pe o rană demult deschisă, numind-o cu dreptul său nume: exploatare (sau nedreptate, sau lipsă de omenie sau oricum altă nume-o dă) în un cuvînt ce vrea să vădă în fondul unei călătorii de cuvinte al omenirii, devenind un arhivist explicabil numai prin anelare la o veche istorie).

IPOSTAZII ZIMBETULUI

Nici în fotografiile oamenilor nu rid, nu zimbesc. Dar, de fapt, de ce trebuie să zimbescă oamenii în fotografii? În virtutea căruia principiu s-a acreditat această idee, cultivată cu sîrg și tenacitate de maestri ai „cutiei maștoce” de la începuturile dachetice pînă la sofisticatul Kodak color, prin ritualuri burlești („pășărică”, etc.), ori prin răsămîntul pline de solitudine („Zimbil”, vă rog, vă mulțumesc”, etc.)? Căruț resort tainic (orgolii încredințat vitorului prin fortarea unor prezumptions, trecute clipe de fericire, feroare optimismă sau îndolășă de adevăr) și răspunsul din fața lentilei unei aparat de fotografiat? În imaginile pe care le-am avut pentru un moment în fața Muzeului de istorie a partidului oamenilor nu zimbesc. Sau dacă o fac, dincolo de ridurile obrărilor, dincolo de colturile întinse ale gurii, ochii, deoparte de lumina bucuriei, dezvoltate neliniste. Dezvăluie hotărîre, temeritate, revoltă, încredere, speranță. Grupuri de oameni, bărbați și femei, tineri și bătrîni, unora și copii, surprinși la sărbătorile unei zile de 1 Mai, la o demonstrație, în timpul unei greve. În preajma anilor '20 în cazurile din urmă zimbetul, chiar și cel de complicitate, a fost înlocuit de expresia transantă a revoltelor. Mișcările au rădăcini în valori simbolice, lesne de deslusit. Împreună sau strîngînd umeri, într-o neclintire de citadela, purtînd pancarte cu lozinci revendicative sau strîngînd în pumni, mișcările din aceste fotografii reconstruie semnificația tensiunii momentului, frământările unei etape cu profunde implicații în formarea unor conștiințe revoluționare...

...Un salt peste decenii, pentru a avea în față lămurirea altor chestii. O fotografie de grup surprinsă la inaugurarea unei din marile hidrocentrale ale României contemporane. Oamenii s-au strîns din nou în fața aparatului de fotografiat cu conștiința faptului că momentul trebuie păstrat și în acest fel în amintire. Mulți nu zimbesc nici acum sau, dacă trebuie această precizare, atributele anatomice ale zimbetului nu le marchează trăsăturile. Ceea ce marchează însă, fără excepție, chipurile acestor oameni este o nemărginită bucurie interioară, o bunăuț a ureoală de mărție, de satisfacție a lucrului bine făcut sub impulsurile ancestrale ale unor cititori de țară. Există în atitudinea acestor oameni ceva din

gestul tărânelui mingînd, la încheierea lucrului, stilul de pridor în care și-a rotunjit chemarea spre frumos. Undeva, în dreapta, o femeie cu cască de protecție și salopeta de sanitarist, tîne în brațe un copil. În clipa declanșării aparatului, copilul a descoperit cu umire în realitatea imediată ceva, pînă atunci necunoscut. Cu brațele întinse, el întreabă, încercînd într-un zvicnet spre înainte o mai grabnică trecere spre un viitor pe care, intuitiv, îl revindică de pe acum.

S-A PUS ÎN MIȘCARE ROATA ISTORIEI

„S-au oprit tramvaiele la sf. Ionică. Asta era vorba, spune unul din imoștimitii bucureșteni ce-a prins tramcarul lui Blindu de sine de lemn și are amintiri din atmosfera de început de secol, că-n București e rău. E rău, spunea patronii că les muncitorii în stradă pentru grevă și demonstrații și e rău că se turbură ordinea și liniștea și se blochează tramvaiele în nodul de la sf. Ionică. Și e rău că nu mai pot circula damele la Sosea și în Calea Victoriei să vadă delicatetele lui Dragomirescu. Că deocolo e rău, sf. Ionică porneau toate mișcările muncitorești”.

La ora cînd mestetul fotograf a speriat oamenii cu cutia lui neagră, intersecția de la sf. Ionică era liberă. Se văd, cu adevărat, sinele de tramvai, niște bodegi (dintre care una, Caraiman anunță „onor clientelă” ca serveste bere Luther), niște băcînii ce-ndeamna cumărătoicii cu parale la „cerc moș”, brinzeturi „frantozesti” și „vinuri fine”. Neinspirat acest amator de suveniruri pentru eternitate, neinspirat să prindă el o așa ocazie rară cînd strada-i goală, cînd mult mai la îndemînă era să pozeze, cînd se frămînta sub undele istorice. O imagine scîdită de principulul et atribut. Punctul de unde muncitorii porneau în revendicarea, legitimă, a drepturilor lor la o viață pe măsura muncii, punctul, adică intersecția rămîne, chiar și așa, un document prin ceea ce spune. Și parcă fotografia rămîne în așteptarea evenimentului. Așa cum la 1918, îndreptînd spre Wolf, Lemaitre, Lesel, Restie se îndreptau spre sediul Partidului Socialist, tot astfel, trei ani după aceea, delezati ai lor, ce se constituie în secțiunile ale Partidului Comunist Român au venit spre a desemna un moment istoric: constituirea Partidului Comunist Român.

Degeaba autoritățile vor înconjura clădirea și vor aresta conducătorii (vele ordinele de dare în judecată se poate citi: „sub vină de crimă contra siguranței statului”). Degeaba vor descinde la sediul ziarului Socialismul (de pe Academiei, 37) operînd alte arestări, confiscînd manuscrise. Rota istoriei vînt în mișcare nu se mai putea opri. Drumul României către o viață liberă, demnă, fericită începea să fie kîndit, începuse să fie visat.

Școala de viță

Urmare din pag. 1

alta și să-l acopere în cele din urmă și să-l amintească pe tot. El sînt bătrîni, cum spunem, se apropie și urcă la limita absolută a zăpezii, doar iarna ochii și minile lor poposesc peste firul subțire de viață, în cămări dinădins făcute, bine închise la urechi și la curechi. Numai aer blînd, amorf și sub praguri și lumină închisă, sudată-n peret. În astfel de încăperi altoiesc viața de vie toată iarna și o așază, fir cu fir, în mici lăzi sau prispe de nisip. Cînd e ger, îl fac foc și cînd e cald îl aerisesc drumul de-aeră, o ung bine cu ceră spre virfuri și la încheieturi, tot așa cum se mai lung și ei cîndodată pe degetele aspre, noduroase, pătrunse de frig. Numesc toată această îndeletnicire de iarnă și toate aceste încăperi în care se săvîrșește de

fapt un subtil ritual al nașterii și perpetuării în natură a școlii de viță.

Cu tot ce inverzează și se umplu apoi de rod, deaurile, de aici, din această școală pleacă. Este o lume care se instituie în permanență și care, prin simbolurile și semnificațiile pe care le desprinde, nu te poate face străin și nici îndolășă față de însăși ideea de artă și de creație. Viața în podgorie, vom vedea, are însă și ocoluri, și pante abrupte uneori și întrebări ca niște văd pline de feroare, cu bolovănișuri și stînci surde, ascunde-ntr-o dramatică. Cînd un podgorian a ieșit însă cu un snop de fire de viță afară și le cercetează cu multă atenție, cu multă dragoste și recunoștință, cu multă sfială aproape fiecare înlădire și fiecare roș, atunci e semn că se luminează pe dinlăuntru și el și deaurile și că totul se restituie întreg, dinspre primăvară.

aurel m. buricea

Ninge magnetic

Ninge magnetic pe solștii de-aud zăpada cum se depune în cuvinte ase-n armistiiu și natura are miros de cărbune.

Luna privește-n mine cu nesățiu ca-ntr-o oglindă rănită de vînt flămînd gînduri zac în spațiu cu ochii niși de pîmint.

Negre troiene cad peste gura acelor numere cu nume de frig tăcerea din lucruri este măsura din care miine pot să strîg...

Secondo tempo

Urmare din pag. a 5-a

lehamite de toate povestile micii burgezii? — și exclamă foarte mulțumit:

— Excelent! Tot ce clarifică și simplifică lucrurile e excelent. S-a dus, ai rămas curat — e în ordinul Te-ai spălat ca la Baia Centrală și în ordine, apă pe soneria de sub birou, secretara aparînd într-o secundă. Adu-mi urgent fondul lui Plicera cu pregătire pentru Festival.

N-am sorbit mai mult de două ori din cafea și pe masă ateriză „o albă”, cu fondul paginat pe trei coloane. Restul paginii nu conținea decît „Să ridicăm sus steagul întrecerii socialiste!” — și mi-a dat-o chiflutele marine. Zeci de comparații alegau prin mine — privind „alba” de sub ochii lui Mihail — deși numai cu o dimineată înainte, ni se citise, la cursul de măiestrie, o idee a lui Alexei Tolstoi, „contele rosu” al „Ca rariții”, care cerea prozaților lui rosos să nu facă mai mult de o comparație într-o singură frază. Iar dacă făcea două, să fie, ambele, din același domeniu.

— Zici că ți-a scris o carte postală? mă întrebă însă, deodată, deloc euforic, Mihail, fără să ridice privirea de pe „albă”.

— Cine? am tresărit, brusc încordat.

— Malcă-ta...

— Da... de la Roma...

— I-ai răspuns?

— Nu.

— Al grîi, să nu-l scrii niciodată... formulă răpăsat, rar, în timp ce puneam un semn fin, discret, de întrebare pe paragraful final al fondului lui Plicera. Erau celebre aceste mici semne de întrebare pe manuscrisele citite de Mihail. Mi se făcu dor de ele, în cadrul acelei generale plăceri de a fi un om nou.

Caricatura social-politică

depășindu-și stadiul inițial, de simplă ridicare de situații negative și tare umane, caricatura a suferit o mutație funcțională de esență, devenind, pentru vremea prezentă, instrument activ de coecție morală, pasionată, plină de vigoare și de veridicitate, care uneori pun sare pe rana unei civilizații în alertă, evidențînd datele conflictuale ale existenței lumii contemporane — îndeplinire a unei datorii fundamentale, etice și umane.

Semnul caricatural nu mai este doar o bufonerie grafică, ci dovada concretă a responsabilității zămisliților săi, care îl încarcă de semnificații „serioase”, ce grevează în jurul unei lumi determinată de cele două coordonate ale socialului și politicului.

La granița dintre artele plastice, cărora li se subordonează prin grafism și artele verbale de care depinde prin conținutul narativ-pamfletar al imaginii, caricatura se definește mai mult decît acestea printr-un anume „prezentism simpatetic”, o dependență a rostului său față de un statui qui imediat. Fapt care generează necesitatea acestui mod de exprimare vizuală, roșul și utilitatea ei în planul societății. Fără a-i exagera importanța, este demnă de subliniat forța de șoc pe care o poartă în sine caricatura, spiritul critic percutant, protestarismul constructiv și tensiunea conflictuală creată de aparența sa gratuit comică și semnificația profundă.

Exercițiul de spirit și demonstrație de responsabilitate umană, caricatura este „jucată” la Teatrul Foarte Mic de cîțiva dintre cei mai buni reprezentanți ai săi: Octavian Bour, care aduce în fața noastră câteva lucrări de un profesionalism pur, de un grafism excelent, unde linia antrenează în mișcare el dezinvoltă un spirit subtil, surprinzător și rafinat, Sorin Postolache, care ni se înfățișează sub aparența unei modestii și simplificații cueroare, aducînd în scenă situații paradoxale (cei doi stegari alungă acești drapei, purtat în direcții contrare, sau pasărea și sperietoarea sălășluind la un loc în același uni-

vers închis și arid) Anton Dragoș, care la pulsul caricaturii scheletice (un puls foarte vital, după cum se poate constata în această expoziție) Rudi Schumke, cu un triptic pe tema servilismului, Mihail Pinzaru-Pim, acordînd o mare atenție desenului, inventator al genului caricaturii-fabulă(), Ștefan Alexandrescu, criticînd critica literară, reprezentată ca un joc de popice, Miron Dinulescu, legiuitor clinic, Mircea Gheorghie, inovator în materie de spray-uri care înfrînă în lut emfatic al medalior și profesionist al unei multimi de lucruri pe un ecran afiș în fața vorbitorului de la tribună, Nicolae Ionă, avertizîndu-ne asupra posibilității unei lumi a oriturilor schimbate, în care clownii majoritari ar putea ride de cel cu vestimentație nefestivă, Mihail Boacă, prezentîndu-ne o istorioară vizuală, sugestivă și angostantă.

Cu o linie mai studiată își construiește cadrele imagistice Ion Barbu, care ne înfățișează cu cinism maxim situații alarmante tînde de un univers dominat de preocupări militare, în care memoria devin taxiuri, iar lăzua unei lumi vii tîne doar de o umbrelă colorată, totul în jur fiind decrozmatizat de respirația toxică a unor coșuri de fabric.

Pe o aceeași idee merge Cristian Mihăilescu, numărînd timpul cu o clepsidră nostalgică, în care se scurg altele obuze care ar fi putut fi plini, ori Cristian Popescu-Ialomia, care vine cu o „Promnere de podium pentru campionii cursei inamărilor”, unde locuții înli li este rezervat scriul cel mai mare, celelalte urmîndu-i în ordine descrescîntă.

Plin de sensibilitate este Horațiu Măleșe, degenator fin, caricaturist cam trist, înfățișîndu-ne o lume în care păpășari și pași se manevrează reciproc.

De un talent spontan, foarte subtil, încercat de forță și inventivitate, deloc subit și unora aproape îndelicat, uzînd de „găselnițe” tehnice inedite este Traian Furnea, am spune cea mai spectaculară prezentă din expoziție.

Foarte interesantă, de evidentă actualitate, scurteciutînd ochiul și mințea privitorului, expoziția din Teatrul Foarte Mic constituie un stimul etic de maximă eficiență.

Marcela Mariana Milcu

Un poet retras

Urmare din pag. 1

răsar florii proaspete prin spații fine verzi” (Sonetete)

Sonetete din volumul intitulat cu modestie Versuri, apărut la „Cartea Românească”, cîntă îndeosebi iubirea și, în universul acesteia — avaturile la modul de neîntîmîșit: bucuria, supunerea, despărțirea, singurătatea, gelozia, chiar și trăsîmîntul acestui sentiment, provocat de pierderea tinereții prin acțiunea corosivă, ireversibilă a timpului. Intitulate Scrieri și numerotate, Sonetele lui Marius Vulpe se disting prin muzicalitate, urmînd modelul molcom în expresie al speciei cu

care clasicii ne-au obișnuit: „Iubito, știi, destulul își lasă minghiețea / De vîntor, dar pradă ești tu și răvășită / Te caută printr-o semeni sperînd să fil ieșită / Din raza blîndei stele ce-n depărtări murea, // Atunci singurătatea de talie de ia / Copilăroasa frunte se avaturile de talie de / Sub maldărul de gînduri — ca iarba prăbușită / Sub coșul vremii repezi cînd binecuvînta // Rar geamătul ori plînsul rămase fără cer, / Și pasul viscoale păvîrșite, stingher / Amurzul rosietă s-a îmbrăcat în gîde // Părăduind văzduhul, tînd de-a curmezis, / În pletele solare, acap de seceris / Doar licărul

speranței, care timid suride!”

Poetul li s-ar putea reproșa vetustatea unor expresii, dar se pare, uneori, că ele sînt intenționat căutate pentru a sublinia o retragere în depărtat sentimentului evocat. Sentimentul trecutului este cu atât mai accentuat cu cît imaginele evocatoare sînt exprimate mai viguros: „Răbas bun tinerețe plecată / Privilegiu-vil galopează pe ale poteci / Îndupcate frunze toamnei / Sub chibruțului nostru, cum au fost Deceune, Burebista, Decobal, Vlad Tepeș, Avram Iancu, accentuîndu-se în cazul fiecăruia asupra unui element definitoriu al personalității și vieții. Sonetele lui Marius Vulpe sînt rodul unui real talent poetic, iar rîndurile noastre au ti-put să sublinieze doar acest fapt.

Gh. V. Ionescu: „Peisaj”

«A bătut în fundul lumii cineva»

Prozele lui Valentin Rasputin ne vin dintr-o mare depărtare de meridiane, mai pe românește spus; și cum îl plăcea să zică lui Arxhezi, de din fundul lumii...

Pe un pământ al oamenilor, cum zicea unul din traștii rezistenței franceze, Exupéry, pe un pământ în care oamenii sînt în aceeași clipă și probezi și decăzuți, și sînt și flămînzi, sublee lui Valentin Rasputin trage funia unor clopote de avertisment din care bronzul parcă s-a împriștiat în eter odit cu sunetul.

Încă aceste clopote nu sînt a pustiu, dar este imperios necesar să ne lovim cu pumnii în urechi unii pe alții pentru a ne destupa auzul înfundat cu cîlți, cum zicea Eminescu despre bătrînul lui împărat, și să surprindem larși în paviloane vibrante și limpezi de onorare...

Valentin Rasputin este unul dintre cei mai rețaci scriitori contemporani, cu toate că, așa cum remarca exegeții lui, el nu dă, în romanele sale, nici o soluție. Artistul adevărat arată și numește, descrie și înțelege lumii; „soluția” lui este într-un veacul vecurilor.

Citind cărțile lui Rasputin și ale altora din linia pe care merge el (un Faulkner, la americani, un Solohov, la ruși, un Giono, la francezi, un Sadoveanu, la români, etc, etc), criticii literari de auzirea și de la noi ar trebui să fie mai restrictivi cu laudele față de ultimele sofisticări ale modelului: nu toate județele gesturi ale cutărierii sau cutărierii sînt și sprîjin pentru umanitatea ajunsă în acest ceas înalt și totodată tragic al istoriei sale.

Valentin Rasputin, acest scriitor foarte departe de noi dar și atât de aproape, ne prezintă în cărțile sale o umanitate simplă — țărani cultivîndu-și ogorul, iubindu-și îndeei, țărani bîndu-și ceaiul sau voica, culcîndu-se apoi pe prichicul vetrei cel humut (cum ar zice Creangă), dar punînd în ecuație tragice probleme ale umanității de ieri și mai ales de astăzi.

Mi-ar plăcea ca acest scriitor de pe îndepărtata Angara ca și alții, de pe alte fluviu, să mă accepte ca frate de simțămînte cu dinții, iar de ne-o fi dat vreo cără să ne vedem și mai de față, cred că, înainte de a închina paharul speranței, vom lăcrima unul către celălalt.

Gheorghe Suciu

«Jurnal de ocupație»

„Cit de greu se scrie istoria!” exclamă Ioanna Tsatsos în prefața pe care o scrie pentru a doua ediție a volumului Executați sub ocupație...

Pe perețele de peste drum, ledera îmi atrage o clipă atenția... dar minciuna și asla, autolimpelara personală adevărului. Nu vreau să văd!

Textul jurnalului nu a fost lucrat ulterior: „...așa cum nu-mi pot schimba viața care a trecut, tot așa n-am putut, și n-am vrut să-l schimb nici pe el (jurnalul)”. Tocmai de aceea strigăte de durere, ca și cele de biruință au în patetismul lor nedismulat de autorea acestor pagini puterea glasului unui popor...

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

„Cit de greu se scrie istoria!” exclamă Ioanna Tsatsos în prefața pe care o scrie pentru a doua ediție a volumului Executați sub ocupație...

Pe perețele de peste drum, ledera îmi atrage o clipă atenția... dar minciuna și asla, autolimpelara personală adevărului. Nu vreau să văd!

Textul jurnalului nu a fost lucrat ulterior: „...așa cum nu-mi pot schimba viața care a trecut, tot așa n-am putut, și n-am vrut să-l schimb nici pe el (jurnalul)”. Tocmai de aceea strigăte de durere, ca și cele de biruință au în patetismul lor nedismulat de autorea acestor pagini puterea glasului unui popor...

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

Există și pagini, care sînt suspensivele stilului alert, al enunțării faptelor pentru care orice comentariu pare a fi inutil, se face în favoarea imaginii care-și reclamă dreptul la o atenție cu totul aparte din partea autoarei: „17 decembrie 1943. Ca un cor de tragedie antică, a început să intre în biroul nostru un sir nesfîrșit de femei îmbrăcate în negru, fețele erau înmărmurite, nemiscate, toate cu aceeași frumoasă expresie a morții — cum nu mai văzusem niciodată!”

ATUNCI, TOT INTR-UN AUGUST... (XIX)

SPECTACOLUL LUMII văzut de Ioan Grigorescu

Unde era „Herr Protektor“?

În urma „Cercului” veneau bombardierile din grupul „The Liberator”. Dinspre nord, fără a cunoaște efectul erorii de orientare comisa de navigatorul, se apropiau pe traseul indicat în harta operațională elaborată la Benghazi...

Deasupra Ploieștiului „Cercul” își terminase „numărul”. În arena aeriană intrau escadrilele lui Apollod, care s-a năpustit asupra rafinării „Vega”, obiectiv „rezervat” inițial lui Addison Baker. Dar acesta murise în prăbușirea aparatului său peste clădirea penitenciarului de pe strada Rudului...

Autoarea a făcut o dublă justiție; prima, notînd cu ardore fiecare eveniment care, scîpăt de sub controlul voinei celor ce aveau să-l trăiască, e de cele mai multe ori o probă grea de trecut, o treaptă pe care poate o urca un singur om, dar pentru care întraga suflare a unei generații se exprimă astfel în Cuvîntul înainte al jurnalului: „...am considerat de datoria mea să salvez cite ceva (...) ca un fel de exemplu și ca un fel de învățătură pentru orele în care idealurile naționale ar pierde din poziția dominantă pe care o aveau pe atunci...”

Verona Costache

CARNET AFRICAN

MAKONDE (II)

Există o veche legendă care „explică” înclinația makonzilor pentru sculptura în lemn; o poveste mitică ce întemeiază largă răspîndire a acestei îndelinciri în rândurile populației de pe malurile fluviului Ruvuma. Pentru că ce altă ordine ar fi putut avea o psihoză atât de veche și puternică, dacă nu legendară? Ce fapt ar fi putut determina răspîndirea și, mai ales, permanența ei, dacă nu unul mitic? Talentul, priceneșul de a „tăia” în lemn chipuri de bărbat și femei, de a înfățișa „spirite” sau strămoși venerabili, de a surprinde fuga antilopei sau saltul panterii sint calități prea puțin obișnuite și deci trebuie să aibă o explicație asemănătoare. Și astfel s-a născut legenda primului makonde. O poveste care se aseamănă cu cea a grecului Pygmalion dar care mi se pare mai plină de sensuri și mai omenească: o poveste care zeii și fără rădăcini la ei și din care răzbat, înainte de toate, încrederea în capacitatea omului și în forța artei. Legenda makonde dezvoltă fantezia, deosebit de adine înfățișînd în zîndrea populară africană, dar deseori eludată, că zeii sînt departe și neînțelegători, singurul stăpîn al acestui lăm, singurul care posedă forța de a o schimba fiind omul. Ca multe alte povești, basmă sau mituri din Africa, această legendă pune în evidență umanismul creației folclorice autochaznele ilustrînd, totodată, modul destul de pămînten în care populațiile de la sud de marele pustiu al planetei au înțeles și s-au explicat însușirile omului și îndelincirile sale.

Adar se spune că, de mult, la începuturile lumii, o ființă care abia devenea om, a vădat a luat o bucată de lemn, poate de abanos, și a sculptat-o. Obosit de trudă s-a culcat lînsînd-o în fata colibei, în bătaia razelor amurgului. Nu se stie dacă încercase să sculpteze o femeie dar, la doia ză, cînd s-a trezit, în locul statuei era dat cu ochii de o fată fermecătoare o frumoasă în privirile căreia se adunase tot soarele zilei trecute. Cum s-a întipăcit minunea nimeni nu cunoaște pentru că nimeni nu a fost martor. „Poate că totuși acel om al începuturilor, cu neobișnuta călărie de sculptor, a tăiat în lemn o femeie și formele, prea perfecte, prea omenești prînseseră singure viață? Poate că figura de lemn se însufletise de cită trudă, de cită dragoste dar, mai ales, de cit suflet fusesse pus în ea? Posibil. Cert este — spune legenda — că mesterul i-a prăcut fata și a luat-o de nevastă. Iar din dragostea lor s-a născut un copil; un băiat prea puțin norocos căci a trăit doar citeva zile. Cel doi, întristați și temători, și-au părăsit, în grabă, coliba plecînd spre alte meleaguri. Pentru că încă de atunci dăpna credința africană potrivit căreia locul unde moare cineva sau se întîmplă o nenorocire este neplăcut și deci trebuie ocolit. Și-au construit asadar o altă colibă, cit mai departe de prima și, nu peste mult timp, un alt copil a venit pe lume. Înăi nici acesta nu a avut o viață mult lungă. Astfel că din nou mesterul a trebuit să-și la nevasta și să pornească în căutarea unui „loc de casă”. După lungi peregrinări s-au statornicit pe pămînturile unde locuiesc și astăzi makonzii. Aici s-a născut al treilea copil care a trăit și care a fost, de fapt, întîiul makonde. El primul a mosețit, lăsînd apoi urmașilor, harul părintelui de a modela lemnul; el, cel dintîi, a încercat să repete minunea de la origini, iar după el generații și generații de makonzii. De-a lungul vremii mi sînt sute de mii de mesteri s-au înflăcărat, poate, la zîndul că una din frumoasele lor statueti ar putea prinde viață. Nezezînd în zile, nestînd să se roage la ei ca grecul Pygmalion, pentru a le „animă” operele, multii au năruit speranța că, cu cit vor tăia mai bine în lemn, în jurul abanosului și neobișnutele călărie de sculptor, și mai sărătescările umane, cu atît vor fi mai mari șansele ca acestea să se însufletească. Dar minunea de la origini nu s-a mai repetat. Makonzii au continuat să sculpteze lemnul cu aceeași pasiune, i-au făcut să plîngă, să ridă, să poarte greutatea trîstelii și a durerii ca omul, dar nîc o statueta nu a mai prins viață. A rămas însă credința, larg răspîndită în rândurile populației makonde, că orice figurină de lemn — fie că reprezintă un chip de om, un „spirit” sau un animal — este însufletită, palpabilă în ea o picătură de viață. Și este oare greșită această concepție? E departe de adevărul, atît de departe, că o autentică operă de artă „trăiește”, „are viață”? Nu se spune — și pe bună dreptate — că artistul și-a pus sufletul, viața, în opera pe care a creat-o?

Constantin Carbarău

SPORT

Pepeni din tablourile de gang

Privind pe margine, cele două turnee întreprinse în această iarnă de reprezentative naționale — seniori și tineret — o idee veche se trezește în noi, acum, cînd batem la porțile de aur ale primăverii și amne că prima echipă joacă mîncă peltic și impletic, și că e condusă de oameni care nu au dovedit că se pricepe să fie altceva decît niște nomazi, decît. E bine s-o spunem acum, neimpăcați, decît după ce toate speranțele ni se vor fi încesate. Pe Ștefan Covad și piloteșea lui de-a nu fi decît european și rupt în marginea perdelei doar de gîndul că odorele dorogitoare înfloresc numai pe parvazul altora, l-am abandonat de mult lîngă cîrta de havane. El nu ne lasă pe noi, căci noi sîntem fructul lui cel mai ușor de cules. De cînd se